

GRŠČINA

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ◀

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega izpitnega roka **2015**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

PREDMETNI IZPITNI KATALOG ZA SPLOŠNO MATURO – GRŠČINA
Državna predmetna komisija za grščino za splošno maturó

Katalog so pripravili:

dr. Matjaž Babič
dr. Jerneja Kavčič
Tomaž Kremžar

Recenzentki:

mag. Jelena Isak Kres
Dragica Fabjan

Jezikovni pregled slovenskega besedila:

Helena Škrlep

Katalog je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 157. seji 23. maja 2013 in se uporablja od spomladanskega izpitnega roka 2015, dokler ni določen novi katalog. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturó, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturó za tisto leto.

© Državni izpitni center, 2013

Vse pravice pridržane.

Izdal in založil:

Državni izpitni center

Predstavník:

dr. Darko Zupanc

Uredile:

Nataša Hafner
dr. Andrejka Slavec Gornik
Joži Trkov

Oblikovanje in prelom:

Milena Jarc

Ljubljana 2013

ISSN 2335-4372

KAZALO

1	UVOD.....	5
2	IZPITNI CILJI	6
3	ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA	7
3.1	Shema izpita.....	7
3.2	Tipi nalog in ocenjevanje.....	8
3.3	Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov.....	9
4	IZPITNI CILJI IN VSEBINE	12
4.1	Izpitni cilji	12
4.2	Izpitne vsebine	12
5	PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT	19
5.1	Slovnica, kultura, civilizacija in književnost	19
5.2	Prevod	22
6	USTNI IZPIT	24
6.1	Primeri vprašanj	24
7	KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI	25
8	LITERATURA.....	26

1 UVOD

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo Grščina (v nadaljnjem besedilu katalog) vključuje podatke o ciljih, vsebinah, poteku izpita in načinu ocenjevanja. Njegov namen je usmerjanje kandidatov¹ pri pripravi na splošno maturo.

Katalog je sestavljen na podlagi učnega načrta za pouk tega predmeta v klasični gimnaziji² ter sklepov Državne komisije za splošno maturo o strukturi izpitov in predmetnih izpitnih katalogov, opredeljenih v veljavnem *Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo*. Katalog opredeljuje cilje, vsebino, obseg, načine in merila za preverjanje in ocenjevanje znanja klasičnega grškega jezika.

Splošno maturo iz grščine lahko kandidat opravlja na osnovni (OR) in višji ravni (VR). Naloge za pisni izpit, ki so objavljene v tem katalogu, so samo za zgled, kako so zgrajene. Enako velja za naloge za ustni izpit splošne mature.

¹ V predmetnem izpitnem katalogu uporabljeni samostalniki moškega spola, ki se pomensko in smiselno vežejo na splošna, skupna poimenovanja (npr. kandidat, ocenjevalec), veljajo tako za osebe ženskega kot moškega spola.

² Grščina. Predmetni katalog – učni načrt. Klasična gimnazija. Sprejeto na 14. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 26. 3. 1998.
http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm

2 IZPITNI CILJI

► Osnovna raven

Kandidat naj bi pri splošni maturi na osnovni ravni dokazal, da obvlada jezikovne zakonitosti grškega jezika na glasoslovni, oblikoslovni, skladijski in besedni ravni, tako da je sposoben brati grška besedila po pravilih klasične izgovarjave, razumeti krajše izvorno pisno besedilo z uporabo opomb, ga razčleniti in posloveniti. Izkazati mora tudi poznavanje civilizacijskih značilnosti grške antike, političnih in kulturnih, še zlasti pa tistih, ki so jih od Grkov neposredno sprejeli Rimljani in ki jih je kot dediščino preteklosti sprejela Evropa in od nje ves sodobni svet.

► Višja raven

Na višji ravni naj bi kandidat poleg tistega, kar se izkazuje na osnovni ravni, dokazal:

- da je sposoben pravilno razumeti izvorno pisno besedilo, ga razčleniti in uporabiti njegove vsebinske sestavine;
- poglobljeno znanje o zgodovini književnosti in podrobnejše poznavanje civilizacijskih značilnosti grške antike. Dokazal naj bi tudi, da je na naloge, zastavljene s tega področja, zmožen odgovarjati ustvarjalno in izvorno.

3 ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA

Splošna matura iz grščine bo potekala v skladu z določili kataloga ter Zakona o maturi in podzakonskih predpisov. Znanje kandidatov bo preverjeno pisno in ustno, ocenjeno pa zunanje in notranje. Pisni izpit, katerega vrednost je 80 % končne ocene, bo ocenjen zunanje, ustni izpit, katerega vrednost je 20 % končne ocene, pa notranje.

3.1 Shema izpita

Izpit se bo izvajal na osnovni in višji ravni v pisni in ustni obliki. Na obeh ravneh bodo naloge razporejene v dve izpitni poli. Prva bo vsebovala slovnične naloge in bo enaka za obe ravni; poleg tega bo vključevala kulturno-civilizacijske in književne naloge. Druga izpitna pola bo za osnovno in višjo raven različna: izpitna pola za osnovno raven bo vsebovala besedilo za prevod iz grščine v slovenščino, ki je ustrezno poenostavljeno, prilagojeno tej ravni in komentirano, v izpitni poli za višjo raven pa se bo zahteval prevod izvirnega besedila s samo najnujnejšimi opombami.

OSNOVNA RAVEN

► Pisni izpit – zunanji del izpita

Izpitna pola	Naslov	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1	Slovnica, kultura, civilizacija in književnost	90 minut	40 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik, grško-slovenski slovar
2	Prevod	90 minut	40 %		
Skupaj		180 minut	80 %		

Po zaključku pisanja Izpitne pole 1, tj. pred začetkom pisanja Izpitne pole 2, je 30-minutni odmor.

► Ustni izpit – notranji del izpita

Naslov – ustno sporočanje	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1. branje, prevod in analiza besedila	do 5 minut	5 %	notranje	nalivno pero ali kemični svinčnik, grško-slovenski slovar
2. teoretično-slovnicična naloga	do 5 minut	5 %		
3. interpretacija besedila	do 10 minut	10 %		
Skupaj	do 20 minut	20 %		

VIŠJA RAVEN

► Pisni izpit – zunanji del izpita

Izpitna pola	Naslov	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1	Slovnica, kultura, civilizacija in književnost	90 minut	40 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik, grško-slovenski slovar
2	Prevod	90 minut	40 %		
Skupaj		180 minut	80 %		

Po zaključku pisanja Izpitne pole 1, tj. pred začetkom pisanja Izpitne pole 2, je 30-minutni odmor.

► Ustni izpit – notranji del izpita

Naslov – ustno sporočanje	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1. branje, prevod in analiza besedila	do 5 minut	5 %	notranje	nalivno pero ali kemični svinčnik, grško-slovenski slovar
2. teoretično-slovnična naloga	do 5 minut	5 %		
3. interpretacija besedila	do 10 minut	10 %		
Skupaj	do 20 minut	20 %		

3.2 Tipi nalog in ocenjevanje

OSNOVNA RAVEN

► Pisni izpit

Izpitna pola (IP)	Tip naloge	Število nalog	Ocenjevanje
1	Naloga zaprtega tipa	do 6	vsaka naloga od 4 do 10 točk
	Naloga polodprtega tipa	do 4	vsaka naloga od 6 do 20 točk
Skupaj IP 1		do 10	80 točk
2	Naloga polodprtega tipa	1	80 točk
Skupaj IP 2		1	80 točk

► Ustni izpit

Tip naloge: ustno sporočanje	Ocenjevanje
1. branje, prevod in analiza besedila	5 točk
2. teoretično-slovnična naloga	5 točk
3. interpretacija besedila	10 točk
Skupaj	20 točk

VIŠJA RAVEN

► Pisni izpit

Izpitna pola (IP)	Tip naloge	Število nalog	Ocenjevanje
1	Naloga zaprtega tipa	do 6	vsaka naloga od 4 do 10 točk
	Naloga polodprtega tipa	do 4	vsaka naloga od 6 do 20 točk
Skupaj IP 1		do 10	80 točk
2	Naloga polodprtega tipa	1	80 točk
Skupaj IP 2		1	80 točk

► Ustni izpit

Tip naloge: ustno sporočanje	Ocenjevanje
1. branje, prevod in analiza besedila	5 točk
2. teoretično-slovnična naloga	5 točk
3. interpretacija besedila	10 točk
Skupaj	20 točk

3.3 Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov

3.3.1 Deleži taksonomskih stopenj

Taksonomske stopnje	Izpitna pola 1 OR in VR	Izpitna pola 2 OR in VR	Ustni izpit OR in VR
I. poznavanje dejstev, podatkov, pojmov, metod in tehnik, zakonitosti	45 %	–	40 %
II. razumevanje dogodkov, pojavov, zvez, načel, zakonitosti, teorij	55 %	–	40 %
III. uporaba (pridobljenega znanja v novih položajih): analiza (dane celote na sestavine in ugotavljanje odnosov med njimi), sinteza (ustvarjanje nove celote iz prej spoznanih elementov), vrednotenje (izražanje sodbe na podlagi lastnih spoznanj in izdelanih meril)	–	100 %	20 %

3.3.2 Merila ocenjevanja posameznih delov izpita

PISNI IZPIT

Pisni izpit iz grškega jezika obsega dve izpitni poli: prvo, s katero se preverja znanje slovnice, kulture, civilizacije in književnosti, ter drugo, ki vsebuje prevod iz grščine v slovenščino.

► Izpitna pola 1

Kandidat mora v Izpitni poli 1 pokazati, da praktično obvlada osnovne slovnične zakonitosti grškega jezika: da pozna sistem in njegovo delovanje na vseh jezikovnih ravneh (glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski in besedni). Prav tako mora pokazati, da je sposoben razumevati pravilna in smiselna sporočila (v obliki stavkov) glede na jezikovna pravila grškega jezika in običajno pomensko rabo v klasični grščini. Posebne naloge so namenjene preverjanju znanja iz književnih in kulturno-civilizacijskih vsebin, s katerimi se je kandidat seznanil pri pouku in domačem branju.

► Izpitna pola 2

Merila ocenjevanja

Prevod iz grščine v slovenščino točkujemo po teh merilih:

- pravilnost grške slovnice: do 40 točk;
- ustreznost besedišča: do 25 točk;
- pravilnost slovenske slovnice: do 5 točk;
- slogovna ustreznost: do 10 točk.

Pri merilih a, b in c se napake odštevajo od največjega možnega števila točk (negativna metoda):

- napake, ki kažejo na nerazumevanje grškega besedila, se točkujejo z odbitkom 5 točk;
- napake, ki kažejo na nepoznavanje posamezne grške oblike, se točkujejo z odbitkom 2 točk;
- napake, ki izvirajo iz predhodne napake, se točkujejo z odbitkom 1 točke;
- napake, ki kažejo na premajhno doslednost pri prevajanju, se točkujejo z odbitkom 1 točke;
- napaka v izbiri besede pomeni odbitek 1 ali 2 točk: 1 točko odbijemo, kadar je izbrana manj ustrezna beseda, 2 točki pa, kadar izbrana beseda ni ustrezna ali kadar beseda manjka;
- obvladovanje slovenske slovnice vrednotimo po številu napak v slovenskem oblikoslovju in skladnji, pa tudi v pravopisu. Napake v pravopisu točkujemo kakor grške pravopisne napake (po 1/2 točke), napake v oblikoslovju in skladnji pa kakor grške oblikoslovne napake (po 2 točki).

Pri merilu d se dodatno dodeli od 0 do 10 točk (pozitivna metoda). S točkami od 0 do 10 ovrednotimo celoto jezikovnih značilnosti prevoda:

- vsebinsko, slovnično in pravopisno pravilnost;
- stavčno zgradbo;
- ustreznost (natančnost in jasnost) besedišča;
- naravnost izražanja.

Končna ocenitev prevoda je seštevek točk, doseženih po teh merilih:

70–80 točk	prevod je sklenjen, vse zveze so prevedene ustrezno. Besedišče je prevedeno ustrezno, iz slovarja je izbran pomensko in slogovno najustreznejši pomen. Stavčna zgradba ustreza grškemu izvorniku in se od njega razlikuje le tam, kjer bi bil prevod sicer slovnično napačen ali slogovno pomanjkljiv;
60–69 točk	prevod je sklenjen, ustrezno so prevedene vse zveze razen največ dveh; tiste, ki niso prevedene ustrezno, ne vplivajo bistveno na razumljivost celote. Besedišče je sicer pravilno, vendar iz slovarja izbrane besede niso slogovno ustrezne. Stavčna zgradba ustreza grškemu izvorniku, od njega se razlikuje le tako, da ne pači smisla izvornika;
50–59 točk	prevod je sklenjen, ustrezno prevedenih je več od polovice zvez: največ dve zvezi bistveno vplivata na razumljivost celote. Besedišče v največ dveh primerih ni prevedeno ustrezno, iz slovarja je izbrana napačna ustrezna. Stavčna zgradba se oklepa grškega izvornika na škodo slovenske slovnice ali sloga. Pojavljajo se napake, ki kažejo, da kandidat ni prepoznal skladijske zveze v grškem besedilu;
40–49 točk	vsaj polovica zvez je prevedenih ustrezno. Tiste, ki niso prevedene ustrezno, bistveno vplivajo na razumljivost celote, vendar se prevod ne oddaljuje od smisla grškega izvornika. V vsaj polovici primerov je iz slovarja izbrana pomensko ustrezna beseda. V največ dveh primerih pa grška beseda ni prevedena. Stavčna zgradba le deloma ustreza izvorniku. Nastajajo slovnične napake zaradi napačne izbire besede in napake, ki kažejo, da kandidat ni prepoznal skladijske zveze ali slovnične oblike v grškem besedilu.

USTNI IZPIT

Prvo vprašanje vsebuje krajše grško besedilo, ki ga mora kandidat prevesti v slovenščino. Prevod mora tudi utemeljiti. Besedilo nima dodanega komentarja.

V odgovoru na drugo vprašanje mora kandidat pokazati, da teoretično obvlada slovnično snov, zajeto z nalogo.

V odgovoru na tretje vprašanje mora kandidat pokazati, da obvlada glavne kulturne in civilizacijske značilnosti grške antike ter ima temeljno znanje o grški književnosti. Izpraševalec lahko vprašanje o grški civilizaciji, kulturi in literaturi postavi odprto, lahko pa ga dopolni z vprašanji oziroma konkretizira glede na snov, ki so jo kandidati v zvezi s posamezno nalogo obdelali pri pouku.

Pri ocenjevanju se po smislu upoštevajo merila iz navodil za ocenjevanje izpitnih pol 1 in 2 pisnega izpita splošne mature iz grščine.

3.3.3 Končna ocena

Končna ocena izpita splošne mature je seštevek odstotnih točk vseh treh delov izpita (izpitnih pol 1 in 2 ter ustnega izpita). Državna komisija za splošno maturo na predlog Državne predmetne komisije za grščino za splošno maturo določi merila za pretvorbo odstotnih točk v ocene (1–5), na višji ravni pa tudi merila za pretvorbo odstotnih točk v točkovne ocene (1–8). Način pretvorbe odstotnih točk v ocene je enak za spomladanski in jesenski izpitni rok splošne mature.

4 IZPITNI CILJI IN VSEBINE

4.1 Izpitni cilji

OSNOVNA RAVEN

1. Kandidat naj bi pri splošni maturi na osnovni ravni dokazal, da obvlada jezikovne zakonitosti grškega jezika na glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski in besedni ravni tako, da je sposoben:
 - brati grška besedila po pravilih klasične izgovarjave,
 - razumeti izvirno pisno besedilo, ga razčleniti in posloveniti,
 - prevajati krajše slovenske stavke v grščino.
2. Kandidat naj bi pokazal temeljno znanje o zgodovini književnosti, in sicer o posameznih obdobjih, pa tudi o posameznih zvrsteh, avtorjih in njihovih delih.
3. Kandidat naj bi pokazal tudi poznavanje civilizacijskih značilnosti grške antike, političnih in kulturnih, še zlasti pa tistih, ki so jih od Grkov neposredno sprejeli Rimljani in ki jih je kot dediščino preteklosti sprejel sodobni svet.

VIŠJA RAVEN

Na višji ravni naj bi kandidat poleg tistega, kar se zahteva za osnovno raven, izkazal še poglobljeno znanje o zgodovini književnosti in podrobnejše poznavanje civilizacijskih značilnosti grške antike. Dokazal naj bi tudi, da je zmožen na naloge, zastavljene s tega področja, odgovarjati ustvarjalno in izvirno.

4.2 Izpitne vsebine

4.2.1 Spoznavanje jezika

GLASOSLOVJE

Pisava

nastanek in razvoj
velike in male črke

Glasovna sestava grščine

samoglasniki
soglasniki
dolžina zloga

Izgovarjava samoglasnikov

Naglas

naglasna pravila
naglasno mesto
naslonke

Glasovne zakonitosti

samoglasniško krčenje
kraza
medsamoglasniški σ
zakon o krajšanju dolgih samoglasnikov
zakon o disimilaciji aspirat

OBLIKOSLOVJE

Pregled oblikoslovnih kategorij in besednih vrst

oblikoslovne kategorije imenskega dela

Samostalnik

člen
o-sklanjatev
a-sklanjatev
3. sklanjatev
osnove na soglasnik
osnove na samoglasnik

Pridevnik

tip σοφός
tip σώφρων
tip σαφής
tip ἡδύς
posebnosti pridevnikov
stopnjevanje

Prislov

tvorba
stopnjevanje

Števniki

zapisovanje
glavni števniki
vrstilni števniki

Zaimek

osebni zaimki
zaimek αὐτός
povratni osebni zaimki
svojilni zaimki
zaimki ἄλλος, ἕτερος, ἀλλήλων

kazalni zaimki: ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ὁ μὲν - ὁ δέ, τοῖος, τοιοῦτος, τόσος, τοσοῦτος

vprašalni in nedoločni zaimki ter prislovi

oziralni zaimki

zaimenski pridevniki in prislovi (pronominalni adjektivi in adverbi)

Glagol

tvorba oblike

osebne in neosebne glagolske oblike

končnice

delitev tematnih glagolov po glagolski osnovi

naglas pri osebnih glagolskih oblikah

sestavljene in nesestavljene glagoli

avgment (primnožek)

reduplikacija (podvojba)

prezent

tematni glagoli

atematni glagoli

imperfekt

futur

aorist

šibki (sigmatni) aorist

kreпки tematni aorist

kreпки atematni aorist

Pasivni aorist in futur

perfekt

pomen

tvorba

pluskvamperfekt

futur II

nakloni:

konjunktiv

optativ

SKLADNJA

► Raba besednih vrst

Člen

Skloni

imenovalnik (nominativ)
rodilnik (genetiv)
dajalnik (dativ)
tožilnik (akuzativ)
zvalnik (vokativ)

Pridevnik

Samostalniški prilastek

Zaimki

osebni zaimki
povratni osebni zaimki
svojilna raba osebnih in povratnih osebnih zaimkov
zaimek αὐτός
kazalni zaimki
vprašalni zaimki
nedoločni zaimki
prislov

Glagolski časi

prezent
imperfekt
aorist
perfekt, pluskvamperfekt, futur II

Glagolski nakloni

indikativ
imperativ
konjunktiv
optativ

Glagolski načini

Neosebne glagolske oblike

infinitiv
kot glagolsko dopolnilo
kot pridevniško dopolnilo
akuzativ z infinitivom
nominativ z infinitivom

substantivirani infinitiv
absolutni infinitiv
finalni infinitiv
particip
kot glagolsko dopolnilo (predikativni particip)
akuzativ s participom
participium coniunctum
absolutni genetiv
absolutni particip

Nikalnice

Predlogi

Členice

pritrtilnice in nikalnice
stavčne členice
raba členic ob zaimenskih oblikah

► Stavčna skladnja

Samostalniške besedne zveze

pridevniški prilastek
samostalniški prilastek
besedni red

Prosti stavek

ujemanje osebka in povedka
povedkovo določilo
povedni stavki
velelni stavki
želelni stavki
vprašalni stavki

Zloženi stavek

predmetni odvisniki (s ὅτι in ὡς)
odvisnovprašalni stavki
namerni (finalni) odvisniki
odvisniki za verba curandi
odvisniki za verba timendi
posledični (konsekutivni) odvisniki
pogojni (kondicionalni) odvisniki
časovni (temporalni) odvisniki
oziralni (relativni) odvisniki

► Besedotvorje

Tvorba pridevnikov

ᾶ- privativum

Tvorba samostalnikov

pripona - της

pripona - τήριον

samostalniške zloženke

► Meroslovje (metrika)

Osnove

Metrični obrazci

jambski trimeter

heksameter

elegični distih

4.2.2 Grška književnost – izbrana besedila naslednjih piscev

► Proza

Ezop, Basni

Lukijan, Resnična zgodba

Tukidides, Zgodovina peloponeške vojne

Aristoteles, Politika

Platon, Apologija

Plutarh, Moralia

Herodot, Zgodbe

Ksenofont, Anabasis, Spomini na Sokrata

Biblija

Lukov evangelij

Matejev evangelij

Pismo Rimljanom

Pismo Korinčanom

Pismo Timoteju

Apostolska dela

► Pesništvo

Homer, Iliada, Odiseja

Grška lirika

Alkman

Anakreon

Anthologia Palatina

Arhilohos
Mimnermos
Sapfo
Solon
Teognis

► **Dramatika**

Aristofanes, Ženske v ljudski skupščini
Sofokles, Antigona

4.2.3 Spoznavanje kulture in civilizacije

Pregled grške zgodovine

Nastanek in razvoj grške pisave

Grška narečja

- nastanek
- pregled
- zgodovinska usoda

Pregled zgodovine grške književnosti

Grška mitologija

Polis

Atenska demokracija

Gospodarstvo in družba v klasični dobi

Grška filozofija

- poglobitve smeri in njihovi predstavniki
- grška filozofija kot temelj evropske filozofske misli

Zemljepis in predstava o svetu pri antičnih Grkih

Grško gledališče

- nastanek
- razvoj
- pomen
- vrste dramskega pesništva

Vzgoja in izobraževanje v antični Grčiji

Igra in šport pri starih Grkih

Grško svetišče

Kršćanstvo v grški antiki

Odnos med grško in rimsko kulturo

Razvoj in pomen klasične filologije

Vpliv antike na slovensko kulturo

Grške besede v mednarodni rabi

5 PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT

5.1 Slovnica, kultura, civilizacija in književnost

Predstavljeni so samo nekateri tipi nalog zaprtega in polodprtega tipa, v Izpitni poli 1 pa se lahko poleg navedenih uporabljajo tudi drugi.

5.1.1 Naloge zaprtega tipa

1. Postavite besede v slovarsko obliko:

τούτοις
σαφεῖς
ἐμοί
τᾶλλα

(4 točke)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

οὗτος
σαφής
ἐγώ
ἄλλος

Za vsako napačno rešitev se odbije 1 točka; če je napak v eni besedi več, se lahko za eno besedo odbije največ 1 točka; skupaj lahko kandidat dobi 4 točke.

2. Določite grško obliko:

παιδευθῆναι
τιμώμενοι

(4 točke)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

inf. pas. aor. glagola παιδεύω
N. pl. m. sp. med.-pas. part. prez. glagola τιμάω

Za vsako napačno rešitev se odbijeta 2 točki; skupaj lahko kandidat dobi 4 točke.

3. Postavite v zahtevano obliko:

τιμάω (3. os. sg. ind. perf. akt.)
μανθάνω (2. os. sg. ind. aor. akt.)
πέμπω (3. os. pl. ind. aor. pas.)

(6 točk)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

τετίμηκε
ἔμαθες
ἐπέμψθησαν

Za vsako napačno rešitev se odbijeta 2 točki; skupaj lahko kandidat dobi 6 točk.

4. Podčrtajte:

participialno konstrukcijo v stavku in jo poimenujte:

᾽Ο διδάσκαλος λέγει τῶν μαθητῶν γραφόντων.

Zgornji stavek pretvorite v časovni odvisnik, ki izraža ponavljanje v sedanjosti.

(4 točke)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

᾽Ο διδάσκαλος λέγει τῶν μαθητῶν γραφόντων.

(absolutni genetiv)

᾽Ο διδάσκαλος λέγει, ὅταν οἱ μαθηταὶ γράφωσιν.

Za vsako napačno določitev se odbije 1 točka; skupaj lahko kandidat dobi 4 točke.

5. Pretvorite:

v AcI: Ὁ στρατηγὸς λέγει, ὅτι οἱ πολέμιοι φεύγουσιν.

v pasiv: Οὗτος ὁ ἄνθρωπος τρέφει τὰ πρόβατα.

(10 točk)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

᾽Ο στρατηγὸς λέγει τοὺς πολεμίους φεύγειν.

Τὰ πρόβατα τρέφεται ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐάντε je izbrana napačna skladienska zveza, se odbijejo 3 točke; za točkovanje oblikoslovnih in pravopisnih napak glejte splošna navodila v poglavju 3.3.2; če je napak v enem stavku več, se za ustrezni stavek odbije največ 5 točk; skupaj lahko kandidat dobi 10 točk.

6. Vstavite besede v oklepaju v ustrezni obliki:

Περὶ _____ (οὗτος, πρᾶγμα) γνώμην ἔχω ἐναντίαν ἢ σύ.

_____ (τίς) διαλέγεσθε;

᾽Ο σοφὸς οὐτ' ἄλλον τινὰ οὐτε _____ (ἑαυτοῦ) βλάπτει.

Οἱ νεανίαὶ ἐκ _____ (παῖδες) σὺν _____ (αὐτός) ἐπαιδεύοντο.

(12 točk)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

Περὶ τούτου τοῦ πράγματος γνώμην ἔχω ἐναντίαν ἢ σύ.

Τίνι διαλέγεσθε;

᾽Ο σοφὸς οὐτ' ἄλλον τινὰ οὐτε ἑαυτὸν βλάπτει.

Οἱ νεανίαὶ ἐκ παίδων σὺν αὐτοῖς ἐπαιδεύοντο.

Za vsako napačno oblikoslovno rešitev se odbijeta 2 točki; za pravopisne napake se odbije po 1/2 točke; če je napak v enem stavku več, se za ustrezni stavek odbijejo največ 3 točke; skupaj lahko kandidat dobi 12 točk.

5.1.2 Naloge polodprtega tipa

1. Navedite poglavitne razlike med staro in novo komedijo.

(10 točk)

Rešitev

Stara komedija je črpala snov iz mitologije, avtor in igralci so se v njej norčevali tudi iz še živečih sodobnikov, ki so bili nemalokrat celo navzoči pri uprizoritvi. Pomembno vlogo je igral zbor, ki je sodeloval v dejanju podobno kakor v tragediji. Precejšen del humorja je temeljil na položajni komiki. V novi komediji je bila vsebina iz vsakdanjega življenja, osebe so bile oblikovane po stalnih tipih in zbor pri dejanju ni igral nobene vloge več. Položajna komika je sicer še zastopana, vendar je njen delež manjši kakor v stari komediji.

2. Opišite gledališče v Epidavru in njegov pomen za grško zdravilstvo.

(10 točk)

Rešitev

Zdravilišče v Epidavru je bil velikanski kompleks zgradb. Danes so še vidni ostanki antičnega hotela s 160 sobami za zdraviliške goste. Zdravilišče je imelo tudi gimnazij in stadion, kjer so potekala tekmovanja na čast Asklepiju. Gledališče so izkopali v pobočje hriba. Najprej so postavili spodnji del za 6200 gledalcev, a je bilo mest takoj premalo, zato so dogradili še zgornji del in mu dodali 14 000 mest za gledalce. Bilo je namenjeno le zdraviliškim gostom, saj je od najbližjega mesta oddaljeno 16 kilometrov. V rimskih časih tudi v Grčiji ljudje niso več radi gledali dramskih predstav, ampak so jim bile bolj všeč gladiatorske igre. Te pa za bolne ljudi niso bile tako privlačne, zato so gledališče nehali uporabljati.

3. Navedite sledi tradicije ustnega pesništva v Iliadi in Odiseji.

(10 točk)

Rešitev

Najpomembnejše sledi tradicije ustnega pesništva so stalni pesniški obrazci, po katerih so sestavljeni verzi, ukrasni pridevki, ki se uporabljajo zelo pogosto in ne vedno za isto osebo, posebno pa epski jezik, ki se je oblikoval skozi stoletja in je nastal na podlagi več narečij. O pomembni vlogi, ki jo je pri nastanku igralo ustno pesništvo, se lahko prepričamo tudi iz tistih mest v Iliadi in Odiseji, v katerih je opisan nastop pevca pred občinstvom.

4. Opišite športne igre v grški antiki.

(10 točk)

Rešitev

Prirejale so se ob verskih praznikih v okolici velikih svetišč in največje so bile v Olimpiji na Peloponezu, ki so se v klasični obliki začele leta 776 pr. n. š. Pravico do udeležbe so imeli samo moški grške narodnosti, ženske pa niso smele sodelovati niti kot tekmovalke niti kot gledalke. Večina športnih iger je po današnji razvrstitvi spadala med atletske discipline: tek na kratke proge v dolžini 1 stadija, tek na dolge proge v dolžini 10 stadijev, met kopja, met diska in skok v daljavo. Poleg naštetih disciplin so se prirejala tekmovanja v boksu in pankratiju, ki je bil mešanica boksa in rokoborbe. V boksu so se tekmovalci bojevali, dokler eden ni priznal poraza ali obležal. Ni bilo pravil, ki bi prepovedovala udarce po ležečemu nasprotniku. Niso imeli rokavic, pač pa so si roke povijali z usnjenimi trakovi. Pankratij je bila groba rokoborba, pri kateri je bilo dovoljeno vse razen praskanja po nasprotnikovih očeh, nosu in ustih. Dirke z vozovi so bile bodisi z dvovpregami bodisi s četverovpregami. Z vozovi so napravili 12 krogov po stadionu, pri tekmi v jahanju pa so napravili šest krogov. Peterobj je bil sestavljen iz meta diska in kopja, skoka v daljino, teka in rokoborbe. Pri skoku v daljino so si pomagali z utežmi, ki so jih pri odskoku držali spredaj, pred doskokom pa so jih močno vrgli za hrbet. Pri teku so imeli na voljo več razdalj: 1 stadij, dva stadija in daljši tek od 7 do 24 stadijev. Poznan je tudi tek v 25- do 30-kilogramski bojni opremi na 2–4 stadije.

Navodila za ocenjevanje so zapisana v poglavju 3.3.2.

5.2 Prevod

5.2.1 Naloga polodprtega tipa (OR)

Prevedite naslednji sestavek v slovenščino:

Αἰγύπτιοι τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν¹ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἔχουσιν ἦθη καὶ νόμους. Ἐν αὐτοῖς αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι, οἱ δὲ ἄνδρες κατ'² οἴκους ὄντες ὑφαίνουσι. Τὰ ἄχθη οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φοροῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ³ τῶν ὤμων.

Οἱ ἄλλοι ἀπὸ πυρῶν⁴ καὶ κριθῶν ζῶσι, Αἰγυπτίους δὲ ποιεῖσθαι ἀπὸ τούτων τὴν ζωὴν⁵ ὄνειδος μέγιστόν ἐστι, ἀλλὰ ἀπὸ ὄλυρῶν ποιοῦνται σιτία. Φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖς ποσὶ⁶, τὸν δὲ πηλὸν ταῖς χερσὶ.

Εἴματα τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο⁷, τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἐκάστη. Γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοις. Ἕλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. Διαφασίους δὲ γράμμασι χρῶνται⁸, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱερά, τὰ δὲ δημοτικὰ καλεῖται.

Herodot, Zgodovina 2. 35–36

(80 točk)

Rešitev

Egipčani imajo veliko zakonov in navad ravno obratnih od drugih ljudi. Pri njih hodijo na trg ženske in kurčujejo, moški pa sedijo v hiši in tkejo. Tovor nosijo moški na glavi, ženske pa na ramah.

Drugi živijo od pšenice in ječmena, pri Egipčanih pa pomeni preživljati se s tem veliko sramoto, toda pripravljajo si hrano iz konjske klaje. Testo mesijo z nogami, blato pa z rokami.

Oblačili ima vsak moški dve, izmed žensk pa vsaka eno. Grki pišejo (pisavo) in računajo s kamenčki tako, da premikajo roko od leve proti desni, Egipčani pa od desne proti levi. Uporabljajo dvojno pisavo in ena se imenuje sveta, druga pa ljudska.

Navodila za ocenjevanje so zapisana v poglavju 3.3.2.

¹ ἔμπαλιν (+ dat.) "nasprotno od".

² κατ' = κατά.

³ 'na'.

⁴ G. pl. samostalnika ὁ πυρός 'pšenica'.

⁵ ποιεῖσθαι τὴν ζωὴν "preživljati se".

⁶ D. pl. samostalnika ὁ πούς.

⁷ Spada k εἴματα.

⁸ Glagol χράομαί τινι 'uporabljam kaj'.

5.2.2 Naloga polodprtega tipa (VR)

Prevedite naslednji sestavek v slovenščino:

Αἰγύπτιοι τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἔχουσιν ἦθη καὶ νόμους. Ἐν αὐτοῖς αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι, οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἴκουσ ὄντες ὑφαίνουσι. Τὰ ἄχθεια οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ¹ τῶν κεφαλῶν φοροῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ τῶν ὤμων.

Οἱ ἄλλοι ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθῶν ζῶουσι, Αἰγυπτίους δὲ ποιεῖσθαι ἀπὸ τούτων τὴν ζωὴν ὄνειδος μέγιστόν ἐστι, ἀλλὰ ἀπὸ ὄλυρῶν ποιοῦνται σιτία. Φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖς ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν ταῖς χερσὶ.

Εἶματα τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο, τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἐκάστη. Γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοις Ἕλληνες μὲν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. Διασίοις δὲ γράμμασι χρῶνται², καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱερά, τὰ δὲ δημοτικὰ καλεῖται.

Herodot, Zgodovina 2. 35–36

(80 točk)

Rešitev

Egipčani imajo veliko zakonov in navad ravno obratnih od drugih ljudi. Pri njih hodijo na trg ženske in kupčujejo, moški pa sedijo v hiši in tkejo. Tovor nosijo moški na glavi, ženske pa na ramah.

Drugi živijo od pšenice in ječmena, pri Egipčanih pa pomeni preživljati se s tem veliko sramoto, toda pripravljajo si hrano iz konjske klaje. Testo mesijo z nogami, blato pa z rokami.

Oblačili ima vsak moški dve, izmed žensk pa vsaka eno. Grki pišejo (pisavo) in računajo s kamenčki tako, da premikajo roko od leve proti desni, Egipčani pa od desne proti levi. Uporabljajo dvojno pisavo in ena se imenuje sveta, druga pa ljudska.

Navodila za ocenjevanje so zapisana v poglavju 3.3.2.

¹ 'na'.

² Glagol χράομαι τινι 'uporabljam kaj'.

6 USTNI IZPIT

Kandidat opravlja ustni izpit pred šolsko izpitno komisijo, ki skrbi za pravilno izvedbo izpita, oceni uspeh kandidata v točkah in poskrbi za pravilen izračun točk.

Kandidat odgovarja na tri vprašanja z listka za ustni izpit, ki jih sestavi Državna predmetna komisija za grščino za splošno maturo. Teme na listku se ne ponavljajo. Izpraševalec lahko kandidatu postavlja dodatna vprašanja, s katerimi se razčlenjujejo vprašanja z izpitnega listka.

Kandidat ima pravico do 15-minutne priprave na ustni izpit in pravico enkrat zamenjati izpitni listek. Ustni izpit traja največ 20 minut.

Ustni izpit iz grškega jezika obsega tri enote: praktično slovnično, teoretično slovnično in kulturno-literarno. S tipi vprašanj je kandidat seznanjen vnaprej, tako da se lahko nanje temeljito pripravi.

6.1 Primeri vprašanj

V katalogu so objavljeni zgolj primeri vprašanj. Državna predmetna komisija za grščino za splošno maturo vsako leto določi kombinacijo vprašanj za posamezni listek. Vprašanja se lahko kadarkoli spremenijo.

1. Berite in prevedite: Πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος.
2. Pojasnite rabo genetiva v tem stavku in rabo pridevnika πᾶς.
3. Pojasnite filozofsko ozadje tega izreka.

Navodila za ocenjevanje so zapisana v poglavju 3.3.2.

7 KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Z Zakonom o maturi in na njegovi podlagi sprejetimi podzakonskimi akti je določeno, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (poškodba, bolezen), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja.³

Možne so te prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih izpitnih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja (tudi odmorov; mogočih je več krajših odmorov) in prekinitev izpita splošne mature po potrebi;
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. Braillova pisava, povečava, zapis besedila na zgoščenci, zvočni zapis besedila na zgoščenci ...);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga mize ...);
6. uporaba posebnih pripomočkov (računalnik, Braillov pisalni stroj, ustrezna pisala, folije za pozitivno risanje ...);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnik bralec, pisar, tolmač v slovenski znakovni jezik, pomočnik za slepe in slabovidne);
8. uporaba računalnika za branje in/ali pisanje;
9. prirejen ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v slovenski znakovni jezik);
10. prilagojeno ocenjevanje (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo; pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

³ Besedilo velja za vse predmete splošne mature in se smiselno uporablja pri posameznem izpitu splošne mature.

8 LITERATURA

Učbeniki in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, so zbrani v Katalogu učbenikov za srednjo šolo in objavljeni na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.